

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/195/2020
Identifikačné číslo spisu: 7214200244
Dátum vydania rozhodnutia: 29.04.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Lubor Šebo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7214200244.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Tepláreň Košice, a. s., so sídlom v Košiciach, Teplárenská 3, IČO: 36 211 541, zastúpeného spoločnosťou IURISTICO s. r. o., so sídlom v Košiciach, Cimborškova 13, IČO: 36 588 041, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Radoslav Rigo, LL. M., proti žalovanej WAGNER SERVICECENTRUM s.r.o., so sídlom v Prešove, Hlavná 111, IČO: 36 586 145, zastúpenej JUDr. Mariánom Pállom, advokátom so sídlom v Košiciach, Bauerova 14, o uloženie povinnosti zdržať sa užívania nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 36C/3/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 6. marca 2019 sp. zn. 11Co/50/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 6. marca 2019 sp. zn. 11Co/50/2018 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Košice II z 8. septembra 2017 č. k. 36C/3/2014-156 z r u š u j e a konanie z a s t a v u j e.

Po právoplatnosti uznesenia vec p o s t u p u j e Mestu Košice.

Žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov základného a dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II. (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 8. septembra 2017 č. k. 36C/3/2014-156 žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania v plnom rozsahu. Uviedol, že žalobou sa žalobca domáhal vydania rozsudku, ktorým bude žalovanej uložená povinnosť zdržať sa prejazdu motorovými vozidlami, peši a akéhokoľvek vstupu na pozemok parc. č. XXXX/XX, evidovaný v katastri nehnuteľností na LV č. XXXXX pre kat. územia C. mesto, L.. Tohto nároku sa žalobca domáhal na základe tvrdenia, že na spornom pozemku v jeho vlastníctve bola postavená cestná komunikácia, ktorú žalovaná bez právneho dôvodu alebo jeho súhlasu užíva za účelom prístupu k stavbám a pozemkom, ktorých je žalovaná výlučným vlastníkom. Súd prvej inštancie uviedol, že na základe vykonaného dokazovania mal za preukázané, že na liste vlastníctva č. XXXXX kat. územia C. je evidovaný ako vlastník pozemku parc. č. XXXX/XX - zastavané plochy a nádvoría o výmere

XXXX m2 žalobca. Zároveň je nesporné, že tento pozemok je využívaný žalovanou na prechod k nehnuteľnostiam v jej výlučnom vlastníctve, kde vykonáva svoju podnikateľskú činnosť, pričom je tiež nesporné, že žalovaná na svoje nehnuteľnosti nemá možnosť žiadneho iného prístupu ako po vyššie uvedenom pozemku patriacom žalobcovi. Žalovaná uvedenú komunikáciu užíva ako príjazd ku svojim nehnuteľnostiam minimálne 17-18 rokov. Súd prvej inštancie uviedol, že sporným a zásadným pre rozhodnutie vo veci samej je zistenie, či je možné za daného právneho a skutkového stavu veci zakázať žalovanej prejazd a prechod k jej nehnuteľnostiam po pozemku žalobcu. S ohľadom na obsah vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobe nemožno vyhovieť. Konštatoval, že bez ohľadu na skutočnosť, či sa na spornom pozemku žalobcu nachádza verejná účelová komunikácia alebo nie, je potrebné konštatovať, že žalobcom uplatňovaný výkon jeho vlastníckeho práva podľa ustanovenia § 126 Občianskeho zákonníka je v tomto prípade v rozpore s dobrými mravmi. Za rozporné s dobrými mravmi považuje súd prvej inštancie tú skutočnosť, že žalovaná nemá inú možnosť prístupu na svoje nehnuteľnosti ako cez predmetný pozemok vo vlastníctve žalobcu, z čoho vyplýva, že požadovaný zákaz by žalovanej absolútne zamedzil vykonávať jej vlastnícke právo k svojim nehnuteľnostiam a navyše by jej tiež bola skomplikovaná jej existujúca podnikateľská činnosť, ktorú v daných nehnuteľnostiach prevádzkuje. Poukázal na to, že k rovnakému záveru (rozpor s dobrými mravmi) dospel aj Krajský súd v Košiciach v obdobnom spore (žalobca Tepláreň Košice, a.s. c/a Ing. G. D.), v rozsudku zo 14. júna 2017 sp. zn. 1Co/291/2016. Súd prvej inštancie mal tiež za to, že nie je možné vyhovieť žalobe z dôvodu, že žalovaná svojim dlhodobým dobromyseľným používaním pozemku žalobcu na prechod k svojim nehnuteľnostiam zo zákona podľa § 151o ods. 1, § 134 ods. 1, § 129 a § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka vo svoj prospech (respektíve v prospech vlastníka príslušných nehnuteľností vo vlastníctve žalovanej) vydržal vecné bremeno zodpovedajúce právu prechodu k príslušným nehnuteľnostiam. Vzhľadom na rozpor s dobrými mravmi a existenciu vecného bremena pre rozhodnutie vo veci samej už nie je podľa súdu prvej inštancie potrebné vyriešiť otázku, či komunikácia na príslušnej parcele žalobcu je verejnou účelovou komunikáciou alebo nie, respektíve prípadne aký je právny režim existujúcej cesty.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo 6. marca 2019 sp. zn. 11Co/50/2018 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, návrh na prerušenie odvolacieho konania zamietol a žalovanej priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení rozsudku uviedol, že dospel k záveru, že sa na vec vzťahujú ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, konkrétne zákona č. 135/1961 Zb. v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej aj „cestný zákon“), ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité (§ 1 ods. 2, § 3d ods. 1-4, ods. 6, § 4 ods. 1, § 4a ods. 1, § 4b, § 6 ods. 1, 2, § 22 ods. 1, 3 cestného zákona) a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, a po výzve adresovanej stranám sporu podľa § 382 CSP, sa v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom vysloveným v rozsudku Okresného súdu Košice II z 15. februára 2016 č. k. 22C/4/2014-133 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach zo 14. júna 2017 sp. zn. 1Co/291/2016, v zmysle ktorého sporná komunikácia je verejnou účelovou komunikáciou a preto k nej existuje všeobecné, aj žalovanej svedčiacie právo užívania podľa cestného zákona. Odvolací súd preto rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým žalobu o uloženie povinnosti zdržať sa užívania nehnuteľnosti žalovanou zamietol, potvrdil ako vecne správny, aj keď z iných dôvodov ako súd prvej inštancie. Odvolací súd v prejednávanej veci nezdieľal názor žalobcu o rozpore ustanovenia § 6 ods. 1 cestného zákona, resp. jeho časti, ktorá zaraďuje medzi pozemné komunikácie určené na všeobecné používanie aj účelové komunikácie vo vlastníctve fyzických a právnických osôb s čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorých každý má právo vlastníť majetok, vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu, resp. vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu. Podľa odvolacieho súdu užívanie verejnej cestnej komunikácie spôsobom, na ktorý bola táto určená, nepredstavuje neoprávnený zásah do ústavného práva vlastníť majetok a k prípadnému obmedzeniu vlastníckeho práva dochádza len v nevyhnutnej miere. Odvolací súd preto zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. b/ CSP ako nedôvodný.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu (I. výroku a III. výroku) podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie z dôvodu, že odvolací súd mu ako strane nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby

uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f/ CSP a že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, a to konkrétne, či tretím osobám patrí alebo nepatrí právo užívať verejné účelové komunikácie. Žalobca namieta, že odvolací súd v rozpore s § 385 CSP nenariadil pojednávanie, keď k záveru, že žaloba je nedôvodná dospel z úplne iných dôvodov ako súd prvej inštancie. V konaní na súde prvej inštancie neboli podľa neho dostatočným spôsobom zisťované, zistené a hodnotené skutočnosti potrebné na ustálenie právnej povahy cesty. Podľa žalobcu mal odvolací súd nariadiť pojednávanie, na čom nemení nič skutočnosť, že ho vyzval na vyjadrenie k možnému použitiu cestného zákona, nakoľko vychádzal z iných skutkových záverov ako súd prvej inštancie. Žalobca k nesprávne právnemu posúdeniu ohľadom práva tretích osôb užívať účelové komunikácie poukázal na čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a § 3 ods. 4, § 22 ods. 3 cestného zákona, pričom má za to, že výkladom citovaných článkov a Ústavy treba dospieť k záveru, že k obmedzeniu vlastníckeho práva (ako základného práva) môže dôjsť iba zákonom. Žalovaná užíva jeho nehnuteľnosť za účelom prístupu k svojim nehnuteľnostiam. Tieto využíva na podnikateľský účel, t.j. za účelom dosiahnutia zisku. Takéto užívanie nenapĺňa podmienku verejného záujmu a žalovaná tak užíva jeho nehnuteľnosť v čisto súkromnom záujme. Poukazuje na to, že žalovaná neposkytuje za užívanie cesty nájomné či inú náhradu, nepodieľa sa na úhrade nákladov spojených s jej údržbou a prevádzkou. Navyše zákon treba vykladať v súlade s Ústavou a v prospech základných práv a slobôd. Ak existuje výnimka obmedzujúca základné právo, musí sa vykladať reštriktívne, t. j. v prospech základného práva. Výklad odvolacieho súdu týkajúci sa všeobecného užívania účelových komunikácií je podľa žalobcu v rozpore i s vyhláškou Federálneho ministerstva dopravy č. 35/1984 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o pozemných komunikáciách (cestný zákon). Podľa § 22 ods. 3 cit. vyhlášky o právnych pomeroch účelových komunikácií platia všeobecné predpisy a v dôsledku toho je potrebné mať za to, že na právne pomery účelových komunikácií sa použije režim užívania vecí podľa Občianskeho zákonníka, a to vrátane § 123 a § 126 Občianskeho zákonníka. Na tom nemení nič ani tá skutočnosť, že cestný zákon rozlišuje účelové komunikácie na verejné účelové komunikácie a neverejné účelové komunikácie. Žalobca navrhol dovolaciemu súdu napadnuté rozhodnutie zmeniť tak, že žalovanú zaviazal zdržať sa prejazdu motorovými vozidlami, pešieho prechodu a akéhokoľvek vstupu na jeho pozemok, žalovanú zaviazal tiež na zaplatenie náhrady trov odvolacieho konania v plnom rozsahu a rovnako aj trov konania na súde prvej inštancie a trov dovolacieho konania.

4. Žalovaná vo vyjadrení k podanému dovolaniu navrhla dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že predmetom konania je vec, ktorá nepatrí do právomoci všeobecných súdov, a preto rozsudky oboch súdov vydaných v základnom konaní zrušil, konanie zastavil a vec postúpil Mestu Košice ako orgánu kompetentnému vo veci rozhodnúť.

6. Dovolací súd skúmal predovšetkým, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť, ktorá povinnosť mu vyplýva priamo z ustanovenia § 161 ods. 1 s použitím § 438 CSP. Procesné podmienky predstavujú základné procesné predpoklady, aby mohol súd autoritatívne rozhodnúť vo veci samej. Existencia a splnenie procesných podmienok je predpokladom poskytnutia súdnej ochrany ohrozeným alebo poškodeným subjektívnym právam v rozsahu článku 1 CSP. Súd je povinný zisťovať ich existenciu a splnenie v každom štádiu konania, teda aj v štádiu dovolacieho konania.

7. Jednou z neodstrániteľných podmienok konania je právomoc, ktorá je odrazom zásady legitimacy a predstavuje oprávnenie určitého štátneho orgánu riešiť otázky, ktoré sú zákonom zverené do jeho kompetencie.

7.1. Občiansky súdny poriadok (ako zákon účinný v čase začatia konania) vymedzoval právomoc súdov v § 7. V odseku 1 tohto ustanovenia určoval, že v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a

rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných, a hospodárskych vzťahov. Takto ohraničený súbor sa týka vzťahov súkromného práva, ktoré sa spravujú princípmi právnej rovnosti a vôľovej autonómie strán. Veci, zaradené do tohto súboru, prejednávajú a rozhodujú zásadne sudy; len výnimočne, ak to ustanovoval zákon, prejednávajú ich a rozhodujú o nich iné orgány. Iné veci prejednávajú a rozhodujú sudy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovoval zákon (§ 7 ods. 3 O.s.p.). Ak vec nespada do právomoci súdov, alebo ak malo predchádzať iné konanie, súd postúpil vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu (§ 104 ods. 1 O.s.p.).

7.2. Aj Civilný sporový poriadok v § 3 upravuje právomoc všeobecných súdov obdobne v tom zmysle, že určuje, že sudy prejednávajú a rozhodujú civilné spory a iné civilné právne veci, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Sudy neprejednávajú a nerozhodujú právne veci vyplývajúce z verejnoprávných vzťahov, s výnimkou prípadov, ak zákon výslovne zveruje takéto právne veci do právomoci civilného súdu (§ 4 CSP). Absencia civilnej právomoci má vždy za následok zastavenie konania a postúpenie veci na prejednanie a rozhodnutie tomu orgánu, do ktorého právomoci daná vec patrí (§ 10 CSP). Dovolací súd vychádzajúc z § 470 ods. 1 CSP posudzoval otázku právomoci súdu v danom spore, i keď konanie bolo začaté pred účinnosťou CSP, podľa predpisov platných v čase podania dovolania, t. j. podľa ustanovení CSP.

8. Pre vyriešenie otázky, či tá - ktorá vec patrí do právomoci súdu v zmysle uvedených ustanovení, je nevyhnutné predovšetkým zistiť, z ktorého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje žalobou uplatnený nárok (predmet súdneho konania), tento vzťah dôsledne analyzovať a následne po právnej stránke správne vyhodnotiť. Pre analýzu právneho vzťahu a posúdenie jeho povahy z hľadiska právomoci súdu je rozhodujúce obsahové hľadisko, teda akú majú povahu práva a povinnosti strán, tvoriace obsah tohto právneho vzťahu. Len uvedené kritérium je určujúce pre posúdenie, či žalobou uplatnený nárok je vyvodzovaný z takého právneho vzťahu, ktorý bolo možné podriaďovať pod niektorý z právnych vzťahov vymenovaných v § 3 CSP.

9. V danej veci sa žalobca žalobou domáha uložiť žalovanému povinnosť zdržať sa prejazdu motorovými vozidlami, peši a akéhokoľvek vstupu na pozemok parc. č. XXXX/XX zapísaný na LV č. XXXXX kat. územia Južné mesto ako pozemok, na ktorom je postavená stavba - cestná, miestna a účelová komunikácia.

10. Výstavbu, užívanie a ochranu pozemných komunikácií, práva a povinnosti vlastníkov a správcov pozemných komunikácií a ich užívateľov, ako aj pôsobnosť orgánov štátnej správy a orgánov štátneho odborného dozoru vo veciach pozemných komunikácií upravuje zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (ďalej len cestný zákon).

10.1. Pozemné komunikácie sa rozdeľujú podľa dopravného významu, určenia a technického vybavenia na a) diaľnice, b) cesty, c) miestne komunikácie, d) účelové komunikácie. (§ 1 ods. 2 cestného zákona). Účelové komunikácie slúžia spojeniu jednotlivých výrobných závodov alebo jednotlivých objektov a nehnuteľnosti s ostatnými pozemnými komunikáciami alebo komunikačným účelom v uzavretých priestoroch alebo objektoch. Pre povolenie stavby účelovej komunikácie platí ustanovenie § 16 cestného zákona. Účelové komunikácie sa členia na verejné a neverejné. Účelové komunikácie v uzavretých priestoroch alebo objektoch sú neverejné. Verejnú účelovú komunikáciu môže príslušná obec vyhlásiť za neverejnú len so súhlasom jej vlastníka (§ 22 cestného zákona).

10.2. Podľa § 3 ods. 2 cestného zákona miestnu štátnu správu vo veciach miestnych komunikácií a účelových komunikácií vykonávajú obce ako prenesený výkon štátnej správy. Obce na miestnych komunikáciách a na účelových komunikáciách určujú použitie dopravných značiek, dopravných zariadení a povoľujú vyhradené parkoviská. Obce v rámci preneseného výkonu štátnej správy prejednávajú priestupky podľa § 22c cestného zákona na úseku miestnych komunikácií a účelových komunikácií. Ďalšie povinnosti obciam vyplývajú z vlastníctva miestnych komunikácií (§ 3d ods. 3 cestného zákona); napr. udržiavanie miestnych komunikácií v stave zodpovedajúcom určenému účelu, vedenie technickej evidencie, zabezpečovanie informačného systému zimnej spravodajskej služby a zabezpečovanie stavebnotechnického vybavenia (§ 3d ods. 6, 8 a 10 cestného zákona).

10.3. V zmysle § 2 ods. 2 písm. a/ vyhlášky č. 35/1984 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o pozemných

komunikáciách (cestný zákon) sú tieto orgány pri plnení svojich úloh aj oprávnené zakázať konanie osôb a zastaviť činnosť organizácií, prípadne zakázať pokračovanie v nej, ak ohrozujú komunikáciu alebo bezpečnosť premávky na nej.

10.4. Na konanie podľa cestného zákona sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní (§ 23 cestného zákona).

11. Z citovaných ustanovení cestného zákona vyplýva, že otázky užívania účelových komunikácií nie sú inštitútom súkromného práva, ale verejnoprávnym oprávnením. Žalobca sa žalobou domáha ochrany svojho vlastníckeho práva pričom žiada, aby súd zakázal užívanie účelovej komunikácie žalovanej. Jeho žaloba teda smeruje k úprave užívania pozemnej komunikácie, ktoré je svojou povahou verejnoprávne oprávnenie upravené osobitným predpisom. O právach a povinnostiach vo vzťahu k pozemným komunikáciám je oprávnený rozhodnúť príslušný správny orgán a nie všeobecný súd v rámci súkromnoprávnej žaloby.

12. K rovnakému záveru dospel už Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 3Cdo/1385/2015 v uznesení zo 6. marca 2017 (ktoré rozhodnutie prešlo testom ústavnosti por. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 21. novembra 2017 sp. zn. III. ÚS 689/2017) a v druhovo totožnej veci toho istého dovolateľa v uznesení z 27. januára 2021 sp.zn. 5Cdo/60/2018.

13. Vec prejednávajúci senát 7C sa stotožňuje s právnym názorom senátu 5C, ktorý v cit. uznesení dospel k záveru, že neboli splnené podmienky na predloženie veci veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP, pretože pre splnenie podmienky predloženia veci veľkému senátu je rozhodujúca existencia právneho názoru trojčlenného senátu (vysloveného v uznesení o postúpení veci veľkému senátu), ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 28. apríla 2020 sp. zn. 1VCdo/4/2019). Vec prejednávajúci senát, sa stotožňuje s názorom senátu 3C, ktorý rovnako vyslovil, že otázky užívania pozemných komunikácií nemôžu prejednávať a rozhodovať súdy v občianskom súdnom konaní, ale príslušné správne orgány. Pokiaľ vo veci sp. zn. 5Obdo/70/2019 (uznesenie z 10. apríla 2020) dovolací senát dovolanie ako neprípustné odmietol, bez zdôvodnenia otázky právomoci, ide o rozhodnutie, ktoré sa odklonilo od predchádzajúceho už vysloveného názoru iného dovolacieho senátu, teda v tomto prípade mala byť vec predložená na rozhodnutie veľkému senátu, k čomu však nedošlo).

14. Keďže na rozhodovanie v danom spore nie je daná právomoc súdu a súdy nižších inštancií otázku právomoci súdu nevyriešili správne, dovolací súd v zmysle § 449 ods. 1, 2 CSP, § 450 CSP zrušil rozsudky odvolacieho súdu ako i súdu prvej inštancie a konanie zastavil (§ 6 ods. 1 CSP). Súčasne vec postúpil Mestu Košice ako orgánu, do kompetencie ktorého daná vec patrí.

15. Žalobca procesne zaviniť zastavenie konania, preto je povinný nahradiť žalovanej trovy, ktoré jej v súvislosti s celým konaním, teda v konaní pred súdmi v základnom i dovolacom konaní vznikli (§ 453 ods. 1 s použitím § 256 ods. 1 CSP). O výške náhrady trov konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

16. Toto uznesenie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.